

EL PICAPORTA

(Picaporta d'anella, Castella s. XV-XVI)

Encara que els sembli increïble, en aquests temps les desavinences encara es dirimeixen, de tant en tant, cara a cara. I com que vostès són joves i potencials jutges en aquest poble, els ho relataré des del principi, tal com ell m'ho va explicar, perquè puguin calibrar en quina mena d'afers poden trobar-se. L'honor és sempre una cosa fatal.

Aquell matí de primers d'agost era més feixuc que de costum. Des de la vetllada al Retiro de dues nits ençà que no dormia tranquil. I no era tant per la solemnitat de la festa, les menges exquisides o l'atenció del servei, sinó, i sobretot, pel que s'esdevingué durant la vetllada.

El nostre home va acostar-se-li amb prudència, cosa que calia atesa la situació de prometatge de l'altra. I el que passa: d'una conversa li va seguir una altra, i d'un somriure va passar a un altre. I, és clar, un ball va portar a un altre. Valsos i polques i mans i mirades que es creuaven, absents del món. Sabia que era imprudent, però qui s'està d'un paradís encara que sigui efímer? Vista la desídia del promès, que seia amb els amics fent tabola i riures i gresca i bevent vi de valent, no hi havia res que ho impedís. De totes formes, coneixia el final de la nit, com va ser, que a l'hora oportuna se'n va d'acomiar, amb sentida galanteria, sense adonar-se de les mirades de reprovació al seu voltant.

I van passar dues nits. Diumenge. Era primera hora i els cops a l'entrada van ressonar per la casa com els batecs regulars d'una porta de roure. L'antic i aristocràtic picaporta d'anella de ferro forjat, amb espitlleres a la base acabada en una tirallonga dentada, com una cremallera, ressonà. L'anella gruixuda, bellament trenada, feu tremolar la nau amb cap d'ànec que la coronava.

Va fer un salt del llit. Les campanes havien marcat els quarts, tot just, de vuit. Ordenà al servei que hi anés i, poc després, el majordom s'acostà a la porta de la seva cambra. Era

l'agutzil per avisar que, segons el sereno, hi havia hagut desavinguts que durant la nit deambulaven per la vila preguntant per algú de qui no sabien el nom. I que eren dos: un de borni i un d'esprimatxat.

El nostre home va prendre un bany ràpid, va mudar-se de diumenge, camisa blanca, pantaló i americana d'un clar trencat, sabates beiges i canotier. L'esmorzar. Sempre copiós, ja era preparat a la taula irisada pels vitralls dels finestrals. Les seves mans, poc donades a la basta feina, triaven amb delicadesa la fruita, i els coberts ben bé semblava que ballessin al ritme de la memòria. La mà blana, l'esquena delicada i aquell perfum d'espígol que extreia d'un minúscul ungüentari damasquí de vidre bufat que duia en una bosseta brodada amb les seves inicials. Encara ara podia ensumar-ne l'olor, com si no se n'hagués després en cap moment.

El matí seguia el seu fer habitual. Al carrer, venedores, pescadors ormejant, veremadores encara ocioses passejant les anques a mercat, olors de cuines feinejant...

Des del primer pis ho escoltà. Tornà a sonar el picaporta, enèrgicament. Cridòria lleu. Va observar des de l'ampit de pedra, però no arribava a veure el llindar del portal. Així que, de nou, ordenà al servei que, amb precaució, hi fes un cop d'ull. El setè dia no era dia de visites i aquell, justament, s'interrompia bruscament en breus esglais.

En obrir el portal, uns vailets enjogassats es plantaren solemnement al davant. "Poden donar-nos alguna cosa per al guarniment de la festa de Corpus?" Els van fer seure als bancs de fusta sinuosa de caoba que s'estintolaven al vestíbul. Enlluernats i bocabadats, els joves esperaren, i poc després marxaven cofois i orgullosos del que havien aconseguit.

Mentrestant, l'amo passejava per la galeria a tocar de la balconada. Espases i armes a les parets lluien com si, en una crida incomprensible, sol·licitessin la seva funció abans no fos tard i fossin peces de museu o andròmines en golfes empolsegades. Encara eren cosa seva les desavinences.

Així arribà el punt del migdia i sentí, per tercer cop, el so contundent del picaporta. Tingué un ai al cor, els peus li tremolaren i s'apressà de nou cap al servei. "No pateixi, senyor, només és el terrabastall d'un carretó que ha bolcat davant de casa. Li han fallat un dels eixos i s'ha trabucat una bota de malvasia que, valgui dir, ha enrossit tot l'empedrat carreró avall, fent zigzagues entre les llambordes fins arribar a plaça. No imagina la xamba de tothom en veure-ho. Fins els més petits ne volien recollir a embostes."

Determinà deixar-se de cabòries i s'encaminà cap a la terrassa a vista de mar. Però encara no hi era que cinc cops estaborniren els sostres. Cinc cops com cinc campanades. Bruscos, intensos, secs. El servei menjava i els tenia ordenat, com un ritual sagrat, que no s'aixequessin de taula. S'adreçà ell mateix calmosament cap a l'entrada. No va mirar qui era. Confiat. En badar-se la porta, dos homes. Un de borni i un d'esprimatxat. Li demanaren per coses que no entenia. Entraren i comprovaren les proves. Ningú pot abstreure's de l'eloqüència d'una evidència.

Poca estona més tard, a ple migdia, es trobava a la plaça de la Constitució davant un altre home. El reconeixia. Un promès ultratjat.

Mai no va saber en quin moment havia arribat aquell ungüentari a la seva butxaca. Només va entendre el motiu de la persistència d'aquell perfum d'espígol durant els darrers tres dies a la seva cambra, al seu voltant. Si va ser una penyora o una trampa, en romandrà sempre la incògnita.

I tot això els ho explico perquè, en ésser el jutge del duel, així m'ho va explicar el nostre home abans del seu traspàs. Els puc ben jurar que jo me'l creia, l'il·lús, però no va poder aportar cap explicació fefaent a favor seu. Des d'aleshores, el servei col·loca un ramet d'espígol cada dia a l'anella del picaporta i se sap que de nit algú se l'enduu quan al vespre el sol ja gairebé s'ajoca, quan ja no hi ha remor ni batecs al portal. Quan el silenci té la consistència de l'espígol i el cos d'una fantasia.

Lluna blava